

Bogdan Kolar

Teološka fakulteta ponovno članica Univerze

Če je za katero družbeno ustanovo mogoče reči, da je tesno vpeta v politično dogajanje in konkreten življenjski utrip kake narodne skupnosti in da je sad določenega zgodovinskega trenutka, potem to velja za izobraževalne ustanove in univerzo v prvi vrsti.¹ Politika je vselej želela imeti svojo roko nad šolami in učitelji, pri čemer se je posluževala različnih vzvodov in mehanizmov, če ne drugače tudi s preverjanjem kadrov ali z razporejanjem denarja za njihovo poslovanje. O tem nam pričajo začetki univerze v Ljubljani, zapleti z njeno prihodnostjo konec dvajsetih let preteklega stoletja,² čas druge svetovne vojne in leta po njej. Zanimivo je v tem pogledu spomniti na reforme šolskega sistema v petdesetih letih preteklega stoletja, na usmerjeno izobraževanje ali na skupna programska jedra, pa na iznajdbo sistema temeljnih organizacij združenega dela in prenašanjem le-tega na univerzo. Če upoštevamo še ideološko razsežnost, potem nas odnos oblasti do cerkvenih šol različnih stopenj in do Teološke fakultete (kot najvišje izobraževalne ustanove, ki se je razvila v Ljubljani kot sad večstoletnega razvoja teoloških šol) še posebej ne preseneča.³

Družbene spremembe na Slovenskem konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let so svoje sadove prinesle tudi na to področje; pri tem ne gre spregledati, da so veliko prispevali k demokratizaciji družbe tudi posamezni pedagoški delavci s Teološke fakultete. Sestavni del takšnih sprememb je bil bolj toleranten odnos do Cerkve in priznanje njenega mesta tudi v javnem življenju in na vzgojno-izobraževalnem področju. Težko bi rekli, da je šlo zgolj za spremembe v načinu razmišljanja; to je bilo tedaj (morda predvsem) politično oportuno. Pri tem so odigrali pomembno vlogo nekateri akademski krogi, ki so kazali zanimanje za večje

¹ Prispevek je bil v skrajšani obliki predstavljen na dnevu Teološke fakultete v tednu Univerze v Ljubljani dne 4. decembra 2002.

² Prim. M. Mikuž, *Gradivo za zgodovino univerze v letih 1919-1945*, v: *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani. 1919-1969*, Ljubljana 1969, 78-79.

³ Prim. *Teološka fakulteta, v: Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani. 1919-1969*, Ljubljana 1969, 567-573.

sodelovanje s profesorji Teološke fakultete in za začetne oblike skupnega dela, in študentska združenja. Tako se je v osemdesetih in devetdesetih letih preteklega stoletja ustvarjalo Teološki fakulteti naklonjeno razpoloženje, ki je v nadaljevanju prineslo prve spremembe uradnega političnega odnosa do cerkvenih šol. V 80. letih smo še vedno priče nadaljevanju dotedanje prakse glede budnega spremljanja delovanja cerkvenih ustanov in posameznikov, sestankom različnih koordinacij in delovnih skupin. Ohranjeni dokumenti kažejo, da ni bilo lahko prekiniti z v desetletjih pridobljenimi navadami.⁴ Sledovi takšnih dejavnosti segajo še v zadnja 80. leta, čeprav je obveljala ocena, da je bil odnos med Cerkvijo in državo v tem času 'partnerski'.

Teološka fakulteta je dobro sodelovala s katoliško teološko fakulteto v Zagrebu in beograjsko pravoslavno fakulteto; pravi mednarodni značaj in veljavo pa je imelo sodelovanje z univerzama v Regensburgu (prvič je bila pogodba o sodelovanju podpisana 12. novembra 1980 v Regensburgu, uradni stiki so potekali že nekaj let pred tem) in v Gradcu (pogodba podpisana 27. junija 1990 v Mariboru). Kot prvo kvalitativno spremembo v položaju ljubljanske Teološke fakultete je treba obravnavati protokol o sodelovanju med Filozofsko fakulteto Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in Teološko fakulteto v Ljubljani z oddelkom v Mariboru, podpisan 12. junija 1989. Ob navzočnosti rektorja ljubljanske univerze prof. dr. Janeza Peklenika in velikega kanclerja Teološke fakultete nadškofa dr. Alojzija Šuštarja sta protokol podpisala dekana obeh fakultet prof. dr. Dušan Nečak s filozofske in prof. dr. Rafko Valenčič s teološke. V dokumentu je bilo zapisano, da sta bila humanistični in teološki študij »v slovenski preteklosti tesno med seboj povezana. Ta povezanost se je kazala tako na osebni ravni, saj so številni teologi bili hkrati tudi priznani humanisti in obratno, kakor tudi na ravni samih znanosti. Ustanovitev Univerze v Ljubljani (1919) je združila tedanja znanstvena prizadevanja v sicer okrnjenem slovenskem prostoru. Ob izločitvi Teološke fakultete iz sklopa Univerze (1949) so se še vedno ohranile nekatere vezi, zlasti osebne. Ohranjali so jih posamezni profesorji tako z ene kot z druge strani.«⁵ Poudarjene so bile spremembe v odnosih in pogostejši stiki med obema fakultetama ter Teološko fakulteto in nekaterimi drugimi visokošolskimi ustanovami, do katerih je prihajalo v prejšnjih letih. «Narekuje jih želja in potreba po znanstvenem sodelo-

⁴ Prim. B. Repe, *Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije* (I. del: Opozicija in oblast), Viri 17, Ljubljana, ADS 2002, 146 s.s. Tu se začenja poglavje z naslovom Katoliška Cerkev in oblast.

⁵ Iz besedila protokola, objavljeno v: BV 55 (1995), 101. Pod naslovom Razmerje med Teološko fakulteto in Univerzo v Ljubljani je takratni tajnik fakultete E. Škulj objavil pomembne dokumente, ki so se nanašali na zgodovino Teološke fakultete v Ljubljani. Prim. BV 55 (1995), 95-110.

vanju, izmenjavi predavateljev, bolj učinkovitem služenju človeku in splošnem razvoju družbe, medsebojnemu spoznavanju in podobno. Vedno bolj se uveljavlja prepričanje, da morajo ti stiki dobiti pravno utemeljitev in podobo, da bo zagotovljena njihova trdnost in kontinuiteta, s čimer bi bila dana spodbuda za nadaljnje in nove oblike sodelovanja.«⁶ S tem so bila odprta vrata različnim oblikam in stopnjam sodelovanja, medsebojnega priznavanja kot priznavanja akademskih naslovov in izpitov. Hkrati je bil poudarjen namen, da bosta obe fakulteti delovali »v smislu razširitve sodelovanja na druge fakultete obeh slovenskih univerz« in za »urejanje mesta (statusa) Teološke fakultete v okviru Univerze ob upoštevanju njene specifičnosti in avtonomije.«⁷ Protokol je bil podpisan 12. junija 1989, pred tem ga je sprejel svet Filozofske fakultete (21. aprila 1989) in redni svet Teološke fakultete (11. maja 1989), v veljavo pa je stopil s podpisom obeh dekanov. Sporazum je bil sad večletnega sodelovanja med posameznimi predavatelji obeh fakultet in odprtosti njenega vodstva.

Po političnih spremembah na Slovenskem v letu 1990 in 1991 je bilo mogoče začeti izvajati spremembe tudi v odnosih med državo in Cerkvijo, vendar le v okvirih, ki jih je določala dotedanja zakonodaja oziroma toliko, kolikor je bila le-ta spremenjena. *Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti*, sprejet v letu 1976, je bil v tistem trenutku še vedno v veljavi (in je v svojih temeljnih potezah v veljavi še danes). Ena prvih večjih sprememb zakona se je zgodila maja 1991, ko je Skupščina RS sprejela *Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o pravnem položaju verskih skupnosti*, v katerem je bilo v 7. členu določeno: »Za 22. členom se doda nov člen, ki se glasi: '22 a člen – Spričevala Srednje verske šole v Vipavi in Srednje verske šole v Želimljem ter diplome Teološke fakultete v Ljubljani z oddelkom v Mariboru, se štejejo od uveljavitve tega zakona dalje za javne listine.'«⁸ S tem so dobile javno veljavo vse listine, ki so jih izdajale omenjene tri cerkvene izobraževalne ustanove, cerkvene šole pa so bile (kljub nasprotovanju poslancev Socialistične stranke Slovenije in Stranke demokratične preнове) vključene v sistem izobraževanja. Ob isti skupščinski razpravi, ki je bila 'nepričakovana dolga' ter 'obremenjena s čustveno prizadetimi osebnimi izpovedmi' predvsem v družbeno-političnem zboru skupščine, je bila odpravljena določba, ki je Cerkvi prepovedovala ukvarjati se z dejavnostmi posebnega družbenega pomena, kar se je v prvi vrsti nanašalo prav na ustanavljanje izobraževalnih ustanov in na delovanje Karitas.⁹

⁶ *Prav tam.*

⁷ Čl. 9 protokola, objavljeno v: BV 55 (1995), 102.

⁸ *Ur. l. RS* 22/91, str. 1058.

⁹ Prim. *Verske šole bodo odslej enakopravno vključene v sistem izobraževanja*, v: *Delo*, 22. maj 1991; A. Brezovnik – A. Vilfan, *Teološka fakulteta v Univerzo?*, v: *Dnevnik*, 22. maj 1991.

Hkrati je bilo treba urediti vprašanje registracije Teološke fakultete kot zavoda, za kar je veljal *Zakon o zavodih*, sprejet marca 1991. Ker fakulteta ni imela akta o ustanovitvi, ki bi bil izdan v času socialističnih oblasti in torej v skladu s proceduro delovanja sodišča, je le-to slednjič upoštevalo kot osnovo za registracijo zakon o ustanovitvi univerze v Ljubljani iz leta 1919.¹⁰ V okviru systemskega reševanja pravnega položaja Teološke fakultete, njenih predavateljev in študentov je dal pomembne temelje sklep slovenskega Izvršnega sveta iz oktobra 1991, v katerem je bilo med drugim zapisano: »Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije je sklenil, da se od začetka leta 1992, ob upoštevanju že uveljavljenih zakonskih sprememb, pripravijo izhodišča za sistematsko rešitev umeščenosti ter položaja TF in študijskega programa. – V izogib slabšanju gmotnih razmer ter ob upoštevanju postopne in delne vključitve študija na TF (laični del študija v obsegu 5 let) v sistem izobraževanja je Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije sklenil zagotoviti finančna sredstva (dohodek in materialne stroške) že za izvajanje akademskega leta 1991/92 pričenši z oktobrom 1991, kar omogoča zakon o pravnem položaju verskih skupnosti (UI RS 22/91).«¹¹ V istem času je bila Teološka fakulteta intenzivno vpeta v dogajanje na Slovenskem, ko je šlo v resnici za prelomne dneve. 12. julija 1991 je dekan fakultete prof. dr. M. Benedik 173 univerz in teoloških fakultet po svetu seznanil z dogajanjem v Sloveniji ter jih pozval, »da po svojih močeh in svojem vplivu podprete naše težnje v vaši državi in pripomorete k državnopravnemu priznanju Republike Slovenije«. Pozitivne odgovore je poslalo 29 univerz.

Vodstvo Teološke fakultete je uradno prvič zaprosilo rektorat Univerze v Ljubljani za ponovno vključitev v Univerzo 30. junija 1990; svojo prošnjo je ponovilo 13. februarja 1992. Že v prvem dopisu je izrazilo željo, da bi fakulteta lahko ohranila avtonomijo cerkvene fakultete in da bi bil njen položaj primerljiv s položajem teoloških fakultet v srednjeevropskem prostoru. Po zadnji prošnji je bila imenovana delovna skupina, da bi obravnavala odprta vprašanja v zvezi s ponovno vključitvijo Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani. Skupino so sestavljali: prorektor prof. dr. M. Kališnik, prof. dr. B. Zabel (član do maja 1992), dekan Filozofske fakultete prof. dr. M. Kerševan in prof. dr. J. Kranjc (člana od junija 1992), M. Vilfan, glavna tajnica, ter dekan prof. dr. M. Benedik in doc. dr. B. Košir s Teološke fakultete. Kot lahko razberemo iz delovnega gradiva skupine, so osnovna vprašanja izhajala »predvsem iz različnega razumevanja določil 7. in 58. člena ustave Republike Slovenije. 7. člen

¹⁰ Fakulteta je bila registrirana pod številko sgr 6540/91 na pristojnem sodišču v Ljubljani.

¹¹ Dopis Izvršnega sveta Skupščine RS z dne 22. oktobra 1991 v arhivu TEOF; prim. D. Ocvirk, *Poročilo o delovanju Teološke fakultete v študijskih letih 1991-1992 in 1992-1993*, v: BV 54 (1994), 189.

govori o ločitvi države in verskih skupnosti, 58. člen pa o državnih univerzah in državnih visokih šolah ter o njihovi avtonomnosti.«¹² Ko si je delovna skupina v letu 1992 pridobila o gornjih vprašanjih mnenje Ministrstva za zakonodajo in Ministrstva za šolstvo in šport, po katerih v veljavni zakonodaji ni bilo zadržkov za vključitev Teološke fakultete v Univerzo, pri čemer je bilo poudarjeno načelo ustavno zagotovljene visokošolske avtonomije, je lahko nadaljevala s pripravo izhodišč in reševanjem odprtih vprašanj.

Čeprav je del javnosti nasprotoval ponovni vključitvi Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani,¹³ so postopoma prevladali razlogi v prid vključitve, pri čemer je bilo odločilno ravnanje vodstva univerze, ki je nastopilo v letu 1991 (rektor akademik prof. dr. Miha Tišler, prorektorji dr. Mirko Jurak, dr. Miroslav Kališnik, dr. Jože Kušar, dr. Janez Možina). *Pogodba o sodelovanju med Univerzo v Ljubljani in Teološko fakulteto v Ljubljani z oddelkom v Mariboru*, ki sta jo 20. maja 1992 podpisala veliki kancler Teološke fakultete dr. Alojzij Šuštar in rektor univerze akademik prof. dr. Miha Tišler, je bila vmesna stopnja do dokončne rešitve.¹⁴ Kot temeljno izhodišče pogodbe je bila poudarjena želja, da bi z dokumentom ovrednotili dotedanje sodelovanje in stike in da bi prispevali k razvoju znanosti na Slovenskem v novih zgodovinskih razmerah. Zato so po uvodnih trditvah o ohranjanju in spoštovanju avtonomnosti, specifičnosti in akademske svobode obeh ustanov (čl. 1) ter ugotovitvi pozitivnih rezultatov dotedanjega formalnega in neformalnega sodelovanja (čl. 2) v nadaljevanju zapisali nekatera področja sodelovanja »v obojestransko korist«. Ustanovi sta sklenili, da bosta: »a. pospeševali medsebojno sodelovanje učiteljev in raziskovalcev, prav tako mentorjev raziskovalnih nalog na vseh stopnjah študija; b. sodelovali pri organizaciji podiplomskega študija, znanstvenih kongresov in raziskovalnih nalog; c. posredovali izmenjavo vsakoletnih študijskih programov« (čl. 3). Dogovorjeno je bilo, da se bodo o konkretnih oblikah sodelovanja pogovarjale posamezne članice Univerze s Teološko fakulteto, vodstvo Univerze pa »si bo v okviru svojih pristojnosti prizadevalo za omenjene oblike

¹² Iz gradiva za sejo Univerzitetnega sveta 18. novembra 1992 v arhivu TEOF.

¹³ Med temi je bilo znano mnenje prof. dr. Veljka Rusa, neizvoljenega kandidata za rektorja Univerze v Ljubljani; prim. B. Karneža, *Želja po vključitvi v Univerzo in nasprotovanja*, v: *Slovenec*, 28. oktober 1991. »Po neizvolitvi je dr. Rus tudi javno izjavil, da je študent teologije Andres Marko Poznič kot predsednik študentskega parlamenta vplival na glasovanje študentske delegacije v univerzitetnem svetu.« Po poročanju istega časopisa je dr. V. Rus sicer zagovarjal sodelovanje med Teološko fakulteto in Univerzo v Ljubljani in je bil proti njeni osamitvi, vendar pa je menil, »da Teološka fakulteta zaradi notranje cerkvene hierarhije ne more uporabljati enakih meril kot Univerza v Ljubljani«. J. Kontler-Venturini, *Samo vprašanje časa. Teološka fakulteta prihaja na Univerzo*, v: *Delo*, 4. april 1992.

sodelovanja in bo o tem obveščalo svoje članice«. Podčrtan je bil namen sodelovati na področjih in pri dejavnostih, »ki omogočajo in pospešujejo opravljanje primarnih nalog obeh strani, tako glede knjižničarstva, izmenjave literature, računalništva, študijskih in socialnih vprašanj študentov ipd.« (čl. 4). Poleg volje za ustvarjanje možnosti izmenjavanja rezultatov in informacij, pri čemer sta bila kot sogovornika določena dekan Teološke fakultete in prorektor Univerze, »ki je zadolžen za uresničevanje te pogodbe«, je 6. člen pogodbe zatrdil voljo obeh podpisnic, da »si bosta prizadevali, da po ureditvi pravnih in drugih statutarnih zadev pride do čimprejšnje odločitve o morebitni ponovni vključitvi TF v UL«. Na temelju določb pogodbe sta se lahko dekan prof. dr. Metod Benedik in doc. dr. Borut Košir kot predstavnika Teološke fakultete prvič po letu 1952 udeležila seje Znanstveno-pedagoškega sveta Univerze v Ljubljani (22. junija 1992). Za takšno dogajanje ni bilo brez pomena sistematično reševanje pravnega položaja teoloških fakultet v vzhodnoevropskih državah; na Hrvaškem je bil dekret o izključitvi Teološke fakultete z univerze v Zagrebu iz leta 1952 razveljavljen že junija 1991.

V poletnih in zgodnjih jesenskih mesecih leta 1992 so potekala intenzivna dogovarjanja o nadaljnjih korakih ter o možnostih polne vključitve Teološke fakultete v Univerzo v krogih strokovnih teles, istočasno so se o razlogih za in proti izrekli javni mediji, ki so bili glasniki posameznikov ali skupin.¹⁵ Pomemben prispevek so pri ustvarjanju pozitivnega odnosa do vprašanja so dali študentje teologije, ki so marca 1992 v medijih objavili poziv vodstvu Univerze v Ljubljani, da bi omogočilo sprejem Teološke fakultete med redne člane univerze; že leto pred tem (marca 1991) je vključitev podprla Študentska organizacija Univerze v Ljubljani. V apelu študentov teologije med drugim beremo: »Prepričani smo, da so razlogi, ki so botrovali izključitvi Teološke fakultete iz Univerze, preseženi. Razen tega poseben status TF kot cerkvene ustanove v nobeni demokratični državi ni ovira za članstvo v univerzi.« Podoben dopis podpore sta vodstvu Teološke fakultete poslali še Medicinska fakulteta in Akademija za glasbo.¹⁶

Delovna telesa Univerze so skupaj s predstavniki Teološke fakultete isto obdobje namenjala usklajevanju podrobnosti sklepa, ki ga je name-

¹⁴ Besedilo pogodbe je objavil E. Škulj, v: BV 55 (1995), str. 103-104.

¹⁵ Prim. M. Kunej, *Teološka fakulteta po štirih desetletjih. Spet v naročju univerze?*, v: *Večer*, 29. oktober 1992; J. Kontler-Venturini, *Čigava teološka fakulteta*, v: *Delo*, 18. november 1992. Tu se avtorica sprašuje predvsem o pristojnostih osrednjih cerkvenih ustanov pri poslovanju teoloških fakultet in izraža bojazen, da bi z vključitvijo teološke fakultete v univerzo le-ta tvegala, »da po njej znova straši ideološko obarvana resnica«.

¹⁶ Prim. J. Kontler-Venturini, *Samo vprašanje časa. Teološka fakulteta prihaja na Univerzo*, v: *Delo*, 4. april 1992; *Kdaj bo Teološka fakulteta članica Univerze?*, v: *Slovenec*, 27. marec 1992.

raval sprejeti svet Univerze in z njim ponovno vključiti Teološko fakulteto kot enakopravno članico. 25. septembra 1992 je Znanstveno-pedagoški svet Univerze predlagal, naj bo Teološka fakulteta ponovno vključena v univerzo. Univerzitetni svet je na seji 18. novembra 1992 takšen sklep sprejel (glasov proti ni bilo, nekateri člani sveta so se vzdržali) in odločitev sporočil vodstvu Teološke fakultete.¹⁷ Sklep sta 14. decembra 1992 podpisala rektor prof. dr. Miha Tišler in predsednik Univerzitetnega sveta prof. dr. Marjan Senjur. Sklep je obsegal temeljno določilo, da »se Teološka fakulteta kot akademska institucija ponovno vključi v Univerzo v Ljubljani kot ena fakultet« in da »Teološka fakulteta do nadaljnega ohrani nespremenjene svoje akte in svoj habilitacijski postopek, ki je formalno ne pa vrednostno različen od habilitacijskega postopka na Univerzi v Ljubljani in ima prav tako za cilj zagotoviti kvaliteto pedagoškega in raziskovalnega kadra. S tem, da Teološka fakulteta ohranja svoj postopek habilitiranja, se odreka pristojnostim, ki jih sicer imajo članice Univerze v Ljubljani v habilitacijskem postopku na univerzi«. Sklep je še določal termine za pripravo potrebnih dokumentov, za uskladitev statuta Teološke fakultete in za ureditev vprašanja habilitacije učiteljev te fakultete ter pridobivanje akademskih naslovov. Teološka fakulteta se je obvezala, da bo svoj statut uskladila v šestih mesecih po sprejetju zakona o visokem šolstvu in statuta univerze. (Očitno pa se ni zdelo primerno postaviti kot terminus ad quem za usklajevanje dokumentov sklenitev ustreznega meddržavnega sporazuma med Republiko Slovenijo in Apostolskim sedežem, kar se je redno pojavljalo v predhodnih stopnjah pripravljanja sklepa.)

Delovna skupina, ki je pripravljala gradivo za ponovno vključitev Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani je med temeljnimi razlogi v prid vključitve navajala zgodovinsko dejstvo, da je bila fakulteta med ustanoviteljicami ljubljanske univerze in da je imela pomembno vlogo v organiziranju akademskega izobraževanja. Vrednost je imela ugotovitev, da so teološke fakultete v srednjeevropskem prostoru vključene v univerzitetni študij in da je bila ljubljanska Teološka fakulteta vse obdobje mednarodno priznana visokošolska ustanova. Končno je delovna skupina ugotovila: »Izključitev TF iz UL je bila rezultat politične in ideološke naravnosti svojega časa. Ker so ti razlogi odpadli, so s tem prenehale tovrstne ovire za vključitev TF v UL.«¹⁸

S sklepom univerzitetnega sveta je bil v določeni meri obnovljen položaj, ki ga je fakulteta imela do leta 1949 in je bila formalno-pravno odpravljena odločitev o izključitvi Teološke fakultete iz ljubljanske univerze. Sprejeta je bila v univerzo, ki jo je v letih po prvi svetovni vojni

¹⁷ Prim. dopis števil B-II-11-1/92 v arhivu TEOF.

¹⁸ Iz gradiva delovne skupine v arhivu TEOF.

pomagala ustanavljati in ji je iz svojih vrst dala več rektorjev (A. Ušeničnik, F. K. Lukman ter dva mandata M. Slavič).¹⁹ 15. decembra 1992 je Teološka fakulteta pripravila slovesno sejo Rednega fakultetnega sveta in nato krajšo slovesnost, s katero je obeležila zanjo vsekakor zgodovinski dogodek. K praznovanju »nas je zbralo srečanje z mejnikom, ki sam po sebi pomeni potrditev doslej prehojene poti, obenem pa tudi ponuja priložnost za širšo uveljavitev teološkega študija v skupnih prizadevanjih za jasnejšo duhovno podobo našega naroda« je v slavnostnem nagovoru dejal dekan fakultete prof. dr. Metod Benedik, ki je skupaj s prof. dr. Borutom Koširjem ter pred tem že z dekanom prof. dr. Rafkom Valenčičem storil odločilne korake, da je prišlo do zgodovinskega dogodka.²⁰ Ob isti priložnosti se je govornik vprašal o pomenu mejnika za nadaljnje delo fakultete. »Nedvomno nas vodi k nadaljevanju iste smeri, kot jo je TF hodila doslej. Obetati si smemo, da bo TF odslej imela v slovenski javnosti spet tisto mesto, ki ji glede na njeno delo pripada; da bo lažje kot doslej opravljala svoje duhovno in znanstveno poslanstvo; da bodo njeni profesorji skupaj s profesorji z drugih fakultet svobodneje raziskovali in sooblikovali duhovni prostor, v katerem bo slovenski človek mogel zoreti v spoznanjih in skupnih vrednotah; da bodo študentom zagotovljene njihove pravice in bodo mogli odgovorneje delati za človeka in družbo; da bodo enakovredni državljani in sooblikovalci naše zgodovine. Ob vsem tem pa bodo še naprej ostajale stare naloge, ki pa so vedno tudi nove!« Ob velikem kanclerju Teološke fakultete dr. Alojziju Šuštarju se je slovesnosti udeležil tudi rektor Univerze v Ljubljani akad. prof. dr. Miha Tišler s prorektorji.

Ko so bila dorečena temeljna vprašanja pravnega značaja in si je fakulteta ponovno pridobila prostor v slovenski javnosti, je bilo mogoče razširiti in obogatiti oblike sodelovanja. To se je uveljavilo predvsem na področju organiziranja dvopredmetnega študija v povezavi z več študijskimi smermi. 1. julija 1993 je bila v tem smislu podpisana pogodba s Filozofsko fakulteto v Ljubljani; podpisala sta jo dekana obeh fakultet, prof. dr. Marko Kerševan in prof. dr. Metod Benedik. V Mariboru je nastal dvopredmetni študijski program v sodelovanju s Pedagoško fakulteto, pri čemer je pogodbi dajalo poseben značaj dejstvo, da je pri tem šlo ne le za medfakultetno, temveč tudi za meduniverzitetno sodelovanje: pogodbo sta podpisali članica Univerze v Mariboru in oddelek fakultete, ki je članica Univerze v Ljubljani. Pogodbo o skupnem izvajanju dvopredmetne-

¹⁹ Prim. B. Lajovic, *Po štiridesetih letih spet v naročju alme mater*, v: *Republika*, 19. november 1992; R. Valenčič, *Teološka fakulteta spet članica ljubljanske univerze*, v: *Slovenec*, 21. november 1992.

²⁰ Prim. govor dekana prof. dr. M. Benedika, *Ob ponovni vključitvi Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani*, v: *BV 52* (1992), 279-282; *55* (1995), 104-107.

ga študijskega programa sta 24. junija 1993 podpisala v. d. dekana Pedagoške fakultete prof. dr. Jože Pogačnik in predstojnik mariborskega oddelka Teološke fakultete doc. dr. Vinko Potočnik.²¹

V skladu s sklepom univerzitetnega sveta z dne 18. novembra 1992 je vodstvo Teološke fakultete na začetku leta 1995 naslovilo na Habilitacijsko komisijo Univerze v Ljubljani vlogo za priznanje nazivov visokošolskih učiteljev, ki so poučevali na fakulteti. Na svoji seji dne 11. maja 1995 je Znanstveno-pedagoški svet Univerze v Ljubljani na predlog Habilitacijske komisije sprejel ugotovitveni sklep, po katerem: »Visokošolski učitelji, znanstveni delavci in sodelavci Teološke fakultete, ki so bili na dan uveljavitve tega odloka zaposleni na Teološki fakulteti izpolnjujejo pogoje za volitve v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev Univerze v Ljubljani z dne 02. 07. 1990. Elekcijske dobe veljajo od dneva njihove izvolitve na Teološki fakulteti, upošteva pa se obdobje elekcije, ki jo določata Zakon o visokem šolstvu in 'Pogoji'. V kolikor pa je tako škoda elekcijska doba za posamezni naziv že potekla, se za visokošolske učitelje, znanstvene delavce in sodelavce izpeljejo novi habilitacijski postopki v skladu s 'Pogoji'. « S tem je bilo en bloc urejeno vprašanje akademskih nazivov zaposlenih na Teološki fakulteti in nostrifikacij njihovih znanstvenih naslovov, pridobljenih na univerzah v tujini. Od 1. januarja 1995 dalje pa habilitacijski postopki visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev Teološke fakultete potekajo v skladu s *Pogoji in postopki za volitve v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev Univerze v Ljubljani* z dne 2. julija 1990.²² S tem so bila rešena temeljna vprašanja odnosov med Univerzo v Ljubljani in njeno ustanovitveno članico Teološko fakulteto. Zagotovljen je bil sistem njenega poslovanja v prihodnje, nekatera vprašanja pa so ostala odprta, ker se je Univerza v Ljubljani prav v tem času preoblikovala in je nastajala zakonodaja o visokem šolstvu.

Ko skušamo dognati domet dogodka izpred desetih let in ga postaviti v širši okvir zgodovine Univerze v Ljubljani, ne moremo mimo ugotovitev zgodovinarja, ki je preučeval začetke slovenske univerze. Ugotovil je namreč, da je konec leta 1918 med mnogimi že tedaj uveljavljenimi univerzitetnimi učitelji prevladovala misel, da bi za slovenske študente le povečali zmogljivosti univerz v Zagrebu in v Beogradu. M. Mikuž pravi: »Zanimivo je torej, da so bili prav teologi tisti, ki so pokazali VK (= vseučiliški komisiji) edino pravo pot, da je treba – če so na razpolago kvalificirani učitelji – iskati rešitev vprašanja ljubljanske univerze le na domačih tleh. Kmalu so teologom sledili s podobnim predlogom tudi te-

²¹ Prim. besedilo pogodbe v: BV 55 (1995), 108-109.

²² Prim. Zapisnik 7. seje Znanstveno-pedagoškega sveta Univerze v Ljubljani 11. maja 1995 v arhivu TEOF.

hniki, čeprav si v tistem času ljubljanska vlada še ni bila na jasnem, kje naj bi bila slovenska univerza, v Ljubljani ali v Trstu.«²³ Teološka fakulteta in njeni pedagoški delavci so zapisani v začetkih ljubljanske univerze in med glavnimi pobudniki, da je v Ljubljani zaživela samostojna univerza.

Ko je drug zgodovinar obravnaval položaj Teološke fakultete v slovenski zakonodaji s konca leta 1949, »ki v teh določbah ni bila nikjer omenjena, vendar pa je izgubila pravico javnosti in postala interna ustanova verske skupnosti šele 30. VI. 1952«,²⁴ je z druge strani zarisal položaj te najvišje cerkvene izobraževalne ustanove v spremenjenih družbeno-političnih razmerah in mesto, ki so ga Cerkvi in njenim ustanovam zarisale nove politične oblasti. V jubilejnem zborniku *75 let Univerze v Ljubljani* ob 75-letnici neprekinjenega delovanja pa je bila Teološka fakulteta lahko ponovno predstavljena med vsemi drugimi fakultetami visokimi šolami.²⁵

Kot so že ugotavljali člani delovne skupine za ponovno vključitev Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani in so pozneje to potrdili tudi politiki, je ta korak pomenil »normalizacijo razmer v slovenskem visokem šolstvu«, »TF je tako dobila mesto, ki ji pripada«, korak je pomenil obogatitev Univerze in dopolnitev njenih programov, hkrati je okrepljeno »vmeščenost v narod« in njeno podobo v tujini.²⁶ Šlo je za 'mejnik', »ki sam po sebi pomeni potrditev doslej prehojene poti, obenem pa tudi ponuja priložnost za širšo uveljavitev teološkega študija v skupnih prizadevanjih za jasnejšo duhovno podobo našega naroda.« kot je dejal dekan prof. dr. M. Benedik na slovesnosti ob ponovni vključitvi fakultete v ljubljansko univerzo.²⁷ Pravilnost takšne odločitve je v svojem nastopu ob obisku fakultete poudaril tudi prvi apostolski nuncij v Republiki Sloveniji msgr. Pier Luigi Celata, ki je dejal, da gre pri tem za »koristno navzočnost in odprtost navzven, ki omogoča soočenje na področju vrednot in temeljnih usmeritev«, hkrati je izrazil željo, »da bi vrnitev Teološke fakultete na univerzo pomenila obogatitev za fakulteto, univerzo in tudi za Cerkev«. ²⁸

²³ M. Mikuž, *Gradivo za zgodovino univerze v letih 1919-1945*, v: *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani. 1919-1969*, Ljubljana 1969, 59.

²⁴ B. Grafenauer, *Življenje univerze od 1945 do 1969*, v: *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani. 1919-1969*, Ljubljana 1969, 144.

²⁵ Prim. E. Škulj, *Teološka fakulteta*, v: *75 let Univerze v Ljubljani. 75 let neprekinjenega delovanja Univerze v Ljubljani. 1919-1994*, Ljubljana 1994, 96-100.

²⁶ Prim. B. Lajovic, *Po štiridesetih letih spet v naročju alme mater*, v: *Republika*, 19. november 1992.

²⁷ M. Benedik, *Ob ponovni vključitvi Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani*, v: *BV 52* (1992), str. 279.

²⁸ J. Gril, *Bogoslovje – obogatitev za Univerzo in Cerkev. Nuncij Celata obiskal Teološko fakulteto in bogoslovno semenišče*, v: *Družina*, 5. december 1993.